

การพัฒนามาตรการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษา ต่อศาลฎีกา

สุวิจักขณ์ พุนศรีเกษม

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

Email: s0894444495@gmail.com

สุขสมัย สุทธิบดี

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

บุญมี พันธุ์ไทย

มหาวิทยาลัยรามคำแหง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

สุเมธ รอยกุลเจริญ

สำนักงานศาลปกครองสูงสุด 120 หมู่ที่ 3 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210

ติดต่อผู้เขียนบทความที่ สุวิจักขณ์ พุนศรีเกษม มหาวิทยาลัยรามคำแหง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร 10240

Email: s0894444495@gmail.com

วันที่รับบทความ: 19 เมษายน 2563 วันที่แก้ไขบทความ: 2 ธันวาคม 2563 วันที่ตอบรับบทความ: 15 ธันวาคม 2563

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัญหาการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศ และเพื่อเสนอแนะร่างกฎหมายรวมทั้งเพื่อประเมินร่างกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา **วิธีการวิจัย** แบบผสมวิธี ทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิจัยเอกสาร และเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 30 ราย ซึ่งเลือกโดยวิธีกลุ่มตัวอย่างตามวัตถุประสงค์ **ผลการวิจัย** การฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาคดีแพ่งในระบบการขออนุญาตไม่สามารถที่จะลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลฎีกาได้ การฎีกาในระบบใหม่ จะทำให้ปริมาณคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกามีจำนวนเพิ่มมากขึ้นความจำเป็น และเป็นการเพิ่มภาระให้กับศาลฎีกา เกิดความล่าช้าในการพิจารณาคดีหลายครั้ง ไม่สามารถพิจารณาพิพากษาคดีให้แล้วเสร็จไปในคราวเดียว **สรุป** แนวทางการพัฒนาที่สำคัญได้แก่ การให้ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้กับผู้พิพากษาที่เป็นองคมนตรี คณะ การเพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษาและการสร้างระบบสืบค้นคำพิพากษาชั้นศาลอุทธรณ์ เป็นต้น

คำสำคัญ: การฎีกา การคุ้มครองสิทธิ ศาลอุทธรณ์ ศาลฎีกา

Development of Measures for the Protection of Civil Rights of Citizens to Petition the Supreme Court

Suwijak Phonsrikasem

Ramkhamhang University, Bangkok, Bangkok 10240

Email: s0894444495@gmail.com

Suksamai Suttibodee

Ramkhamhang University, Bangkok, Bangkok 10240

Boonmee Phan Thai

Ramkhamhang University, Bangkok, Bangkok 10240

Sumeth Roy Kulcharoen

The Administrative Court of Thailand, 120 Moo 3, Chaeng Wattana Rd., Laksi, Bangkok 10210

Correspondence concerning this article should be addressed to **Suwijak Phonsrikasem**, Ramkhamhang University, Bangkok, Bangkok 10240
Email: s0894444495@gmail.com

Received date: April 19, 2020 Revised date: December 2, 2020 Accepted date: December 15, 2020

ABSTRACT

PURPOSES: To study the issue of civil rights protection of the people to petition the Supreme Court, to compare Thailand with foreign countries in terms of civil rights protection, to recommend a draft of law as well as to assess the drafted law on the protection of civil rights of the people to petition the Supreme Court of the Appeal Court's verdicts. **METHODS:** Mixed Methods Research, qualitative by means of in-depth interviews and documentary approaches, and quantitative research using a questionnaire for 30 respondents selected by purposive sampling technique. **RESULTS:** It was found that the petition in civil cases in the requesting system could not actually reduce the number of cases that would go to the Supreme Court. Petitioning in the new system could lead to more cases to be considered by the Supreme Court unnecessarily. Additionally, it could increase the burden and delay in the Supreme Court to consider duplicate cases. Moreover, the Supreme Court would have the burden of several hearings without considering the cases to be completed in one step. **CONCLUSIONS:** Measures for the protection of civil rights include appointment of senior Supreme Court judges to be advisors to the jury in the Appeal Court, provision of more manpower in the court system, and the establishment of a retrieval system of Appeal Court's verdicts.

Keywords: Petition, civil rights protection, Appeal Court, Supreme Court

บทนำ

การฎีกาคำพิพากษาศาลฎีกาตามกฎหมายไทยในอดีตเป็นการฎีกาในระบบสิทธิ โดยเปิดโอกาสให้คู่ความในคดีใช้สิทธิฎีกาได้อย่างเต็มที่ เพื่อแสวงหาความยุติธรรมในระดับชั้นศาลที่สูงขึ้น และเป็นการแก้ไขข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ในศาลชั้นต้นและศาลชั้นอุทธรณ์ ต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ 27) พ.ศ. 2558 มีผลบังคับใช้ในวันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 บัญญัติให้คดีที่ฟ้องตั้งแต่วันที่ 8 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป หากต้องการฎีกาคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ให้กระทำเมื่อได้รับอนุญาตจากศาลฎีกา โดยให้ยื่นคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษา หรือคำสั่งในคดีภายในหนึ่งเดือนนับแต่วันที่อ่านคำพิพากษา หรือคำสั่งของศาลอุทธรณ์ และให้คดีแพ่งทุกคดียุติลงที่ศาลชั้นอุทธรณ์ หากคู่ความไม่พอใจคำพิพากษา ศาลชั้นอุทธรณ์จะต้องขออนุญาตฎีกาเท่านั้น หลังจากมีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมาระยะหนึ่งแล้วพบว่ายังมีปัญหาดังต่อไปนี้ คือ ปริมาณคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาโดยเฉพาะการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกามีเป็นจำนวนมากเนื่องจากในระบบอนุญาตนั้น เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้คู่ความสามารถขออนุญาตฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ได้ทุกคดี โดยไม่มีข้อยกเว้น ทำให้คดีที่มีทุนทรัพย์น้อยไปจนถึงคดีที่มีทุนทรัพย์มาก หรือคู่ความที่มีเจตนาไม่

สุจริตต้องการหนดวงคดีให้ล่าช้า ต่างก็ยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา เพื่อประวิงคดีทุกคดี ซึ่งจะแตกต่างจากการฎีกาในระบบสิทธิที่จะมีข้อห้ามในการฎีกาไว้ชัดเจน โดยจะต้องเป็นคดีที่มีทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในศาลฎีกาเกิน 200,000 บาท การฎีกาคดีแพ่งในระบบใหม่จึงเป็นการเพิ่มภาระงานเกิดการทำงานซ้ำซ้อนซึ่งไม่อาจช่วยแก้ไขปัญหาคดีล้นศาลหรือความล่าช้าในการพิจารณาคดีได้อย่างแท้จริง เพราะการฎีกาคดีแพ่งในระบบใหม่ผู้พิพากษาจะต้องพิจารณาคดีเดียวกันถึง 2 ครั้ง คือ (1) การพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกา และ (2) การพิจารณาเนื้อหาฎีกา จึงทำให้ศาลฎีกาต้องใช้เวลาในการพิจารณาข้อเท็จจริงในคดีเดียวกันหลายครั้ง ต่างจากการฎีกาแบบระบบสิทธิ ซึ่งเป็นการพิจารณาคดีที่มีการฎีกาเพียงครั้งเดียว หากเป็นเช่นนี้ย่อมมีผลต่อการเพิ่มภาระงานให้กับศาลฎีกามากกว่าการลดงานให้ศาลฎีกา นอกจากนี้การฎีกาคดีแพ่งในปัจจุบันยังเป็นการลิดรอนสิทธิในการต่อสู้คดีของคู่ความ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่มีจำนวนทุนทรัพย์สูง หรือคดีที่มีปัญหาค่อนข้างซับซ้อน คู่ความมีความประสงค์ที่จะต่อสู้กันจนถึงศาลฎีกา แต่เมื่อนาระบบอนุญาตมาใช้คดีเหล่านี้อาจไม่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาทุกคดี คู่ความที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาจึงไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการฎีกาในระบบอนุญาต และหากศาลไม่อนุญาตให้ฎีกา ย่อมทำให้คดีสิ้นสุดลงในศาลชั้นอุทธรณ์ทันที ยังมีปัญหาว่าศาลชั้นอุทธรณ์มีจำนวนถึง 11 ศาล จากทั่วประเทศ การตัดสินคดีที่มีปัญหาข้อเท็จจริง

และปัญหาข้อกฎหมายที่เหมือนกัน แต่การตัดสินคดีมีความแตกต่างกัน อาจมีคำพิพากษาในลักษณะคดีที่เหมือนกันถึง 11 คำพิพากษา 11 ศาล 11 दुलपिनिज เพราะหากยังไม่ได้มีการพิมพ์เผยแพร่คำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ ทำให้ประชาชนต้องเสียโอกาสในการต่อสู้คดีแบบสองชั้นศาล เพราะไม่อาจทราบได้เลยว่า คำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ แต่ละแห่งมีคำพิพากษาคดีที่ไว้อย่างไรบ้าง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาวิจัยการพัฒนามาตรการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาเพื่อให้ประชาชนได้รับความเสมอภาคจากการบังคับใช้กฎหมาย และเพื่อให้เกิดการพัฒนากฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาต่อศาลฎีกา
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาต่อศาลฎีกาของประเทศไทยกับของต่างประเทศ
3. เพื่อยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาต่อศาลฎีกา
4. เพื่อประเมินร่างกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาต่อศาลฎีกา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา เพื่อนำเอาแนวทางการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาต่อศาลฎีกาของต่างประเทศ อันประกอบด้วย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาเปรียบเทียบให้เห็นส่วนเหมือนและส่วนที่แตกต่างกันในแต่ละประเด็นของกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาของประเทศไทย และประเมินว่าสมควรจะแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการเปรียบเทียบระบบการฎีกาหรือไม่ เพียงใด

2. ศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ ต่อศาลฎีกาของไทย อันได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่ง พ.ศ. 2558 กฎและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตฎีกาของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods research) โดยทำการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ลักษณะการ

เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามแบบวิจัยตัดขวาง (Cross sectional study) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาเดียวกันโดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการแสวงหาองค์ความรู้โดยมีรายละเอียดของการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะลึก (In-depth interview) ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความชำนาญด้านกฎหมาย เช่น ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ทนายความ พนักงานอัยการ นักวิชาการ โดยใช้เป็นคำถามปลายเปิด

2. การวิจัยเอกสาร (Documentary research) เป็นการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา หนังสือ บทความทางวิชาการ และข้อมูลเอกสารทางอิเล็กทรอนิกส์ทั้งของไทยและต่างประเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการวิจัยเชิงประจักษ์ (Empirical research) โดยการศึกษาข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานอันได้แก่ ผู้พิพากษาศาลยุติธรรมในระดับต่าง ๆ ทนายความ ประชาชนทั่วไปและนักกฎหมาย นักวิชาการด้านกฎหมายของประเทศไทย

ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เชิงปริมาณจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับร่างกฎหมาย โดยใช้แบบสอบถาม Rating scale 5 ค่า จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม จำนวน 30 ตัวอย่าง ทนายความ จำนวน 30 ตัวอย่าง นักวิชาการและประชาชนทั่วไป จำนวน 30

กลุ่มตัวอย่าง โดยการสร้างแบบสอบถาม Rating scale 5 ค่า คือ มากที่สุด มาก ปานกลางน้อย และน้อยที่สุด ผลการทดสอบ IOC พบว่า ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) แบบสอบถาม (pre-test) จำนวน 40 ชุด เพื่อทดสอบความเข้าใจของผู้ตอบแบบสอบถาม และทดสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม นำมาปรับปรุงให้สามารถวัดสิ่งที่ต้องการศึกษา ก่อนทำการเก็บข้อมูลจริงทำการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha) โดยนำแบบสอบถาม เรื่องการพัฒนามาตรการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกา คำพิพากษาต่อศาลฎีกา มาทำการวิเคราะห์และการหาค่าความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัย (Reliability) โดยค่าต้องสูงกว่า 0.7 และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ของแต่ละข้อคำถามสูงกว่า หรือเท่ากับ 0.3 หากไม่เป็นไปตามมาตรฐานต้องทำการปรับปรุงและแก้ไข หรือ ถูก ตัด ออก ก่อนที่แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของข้อมูลทดลองใช้ (Pre-test) จำนวน 40 ชุด ($n = 40$) พบว่า ข้อคำถามทุกข้อผ่าน 0.3 ที่กำหนด คือค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ตั้งแต่ .752 ถึง .877 และข้อคำถามทุกคำถามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach's alpha

coefficient) .907 ผู้วิจัยไม่ต้องตัดข้อความใด ๆ ออกจากแบบสอบถาม

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อทำการเก็บข้อมูลทั้งสองขั้นตอนแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลดังกล่าว ดังนี้

1. การร่างกฎหมายเกี่ยวกับการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา

2. การประเมินร่างพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความแพ่งโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกฎหมายหรือที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางแพ่ง เป็นการจัดให้บุคคลในส่วนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหัวข้องานวิจัยให้เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหา ปัญหาในข้อกฎหมาย รวมถึงการร่วมแสดงความคิดเห็นวิเคราะห์เสนอแนะ ตรวจสอบและเพิ่มเติมจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) ตลอดจนนำเสนอแนวคิดในการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการขออนุญาตฎีกาในคดีแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา ตลอดจนรับฟังความเห็นอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

Singneti (2552) การที่บุคคลจะพึงกระทำได้ภายในขอบเขตของกฎหมาย กล่าวคือ สิทธิของบุคคลจะต้องมีกฎหมายรับรอง หรือยอมบังคับให้ ตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายสูงสุดได้บัญญัติให้การรับรอง

คุ้มครองแก่ปัจเจกบุคคลในอันกระทำการใด ๆ หรือไม่กระทำการใด ๆ ได้ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้อง ไม่ให้บุคคลใดแทรกแซงในการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญของตน ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยเรื่องมาตรการการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา ผู้วิจัยจึงนำแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษาประกอบการศึกษา ดังนี้

แนวความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการอุทธรณ์ฎีกา

Khaiwichian (2521) การดำเนินคดีแพ่งนั้น จะเป็นเรื่องราวระหว่างเอกชนต่อเอกชน การดำเนินคดีแพ่งเป็นเรื่องของการโต้แย้งสิทธิ หรือการใช้สิทธิทางศาลซึ่งเอกชนเป็นผู้เสนอคดีของตนขึ้นมา ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 55 ในชั้นพิจารณาคดีของศาลนั้น คู่ความสามารถตกลงประนีประนอมยอมความกันได้ ศาลต้องตัดสินตามที่คู่ความรับกันด้วยเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ไม่ประสงค์ที่จะให้มีการพิพาทกันในคดีแพ่ง ถ้าหากมีโอกาสที่ศาลจะทำการไกล่เกลี่ยให้คู่ความทั้งสองฝ่ายมีทางรอมชอมกันได้ กฎหมายก็ให้ถือว่าเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องกระทำ หลักในการดำเนินคดีแพ่ง จึงเป็นเรื่องของ “หลักความตกลง” ซึ่งถือว่าคู่ความ เป็นนายเหนือข้อเท็จจริง

ระบบสิทธิ (Appeal as rights) หมายถึง ระบบของการอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา ที่

เปิดโอกาสให้คู่ความทบทวน คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา โดยถือว่าการฎีกาเป็นสิทธิของคู่ความ การห้ามอุทธรณ์จึงเป็นข้อยกเว้น แต่ในระบบสิทธินั้นจะมีเงื่อนไขของการฎีกาเอาไว้ คือเรื่องของทุนทรัพย์ที่ต้องห้ามในการฎีกา

ระบบอนุญาต (Appeal by leave) ระบบอุทธรณ์ หมายถึง ระบบฎีกาที่ต้องได้รับคำอนุญาต ที่ถือว่าการอุทธรณ์หรือฎีกานั้น เป็นสิ่งที่กฎหมายห้ามคู่ความสามารถอุทธรณ์ฎีกาได้ก็ต่อเมื่อพบบัญญัติขอกฎหมายวางข้อยกเว้นเอาไว้ให้เป็นบางกรณี โดยทั่วไปประเทศที่ใช้ระบบอนุญาต ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศที่ใช้ระบบ Common law ซึ่งเป็นระบบที่เชื่อกันว่า เป็นระบบที่เปิดโอกาสให้มีสิทธิที่ได้รับการขออนุญาตฎีกา โดยปราศจากเงื่อนไขในเรื่องของทุนทรัพย์ เป็นสิ่งขวางกั้นในการฎีกา

แนวความคิดความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา

แนวความคิดความศักดิ์สิทธิ์แห่งคำพิพากษา (Res judicata) เกิดจากข้อเท็จจริงที่ว่าข้อความในคำพิพากษาของศาลที่มีความศักดิ์สิทธิ์ และทุกข้อความที่ถูกบันทึกไว้เป็นคำพิพากษายอมรับฟังเป็นยุติ หลักความศักดิ์สิทธิ์แห่ง คำพิพากษา คำพิพากษาน่าจะเป็นคำตัดสิน ข้อโต้เถียงที่ดีที่สุดและเป็นยุติได้ ทำให้เห็นว่าโดยหลักทั่วไป เมื่อศาลมีคำพิพากษาอย่างไรก็ควรจะยุติไม่ควรจะให้มีการฎีกาต่อไปอีก เว้นแต่เฉพาะกรณีที่เกิดข้อผิดพลาดขึ้นจริง ๆ เท่านั้น เพื่อให้

ประชาชนเกิดจิตสำนึกเคารพต่อคำพิพากษาไม่ฎีกาอย่างไรเหตุผล หรืออาศัยการฎีกาเป็นการประวิงคดี เพื่อหวังเหนี่ยวการบังคับคดีให้ช้าลง จากแนวความคิดหลักความเป็นที่สุดแห่งคำพิพากษา

ระบบการฎีกาในคดีแพ่งของประเทศไทยและของต่างประเทศ

ระบบของประเทศไทย การขออนุญาตฎีกาคดีแพ่งในระบบใหม่ หากคู่ความไม่พอใจคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ก็สามารถยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้นที่มีคำพิพากษากลายในหนึ่งเดือน นับแต่วันที่ศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษา ศาลชั้นต้นจะส่งคำร้องพร้อมฎีกาไปยังศาลฎีกา เพื่อให้ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าจะรับฎีกาไว้พิจารณาหรือไม่ ในการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาคู่ความทุกคดีที่ไม่พอใจคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์สามารถยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาได้ทุกคดีโดยไม่จำกัดสิทธิในการฎีกาในเรื่องทุนทรัพย์ เหมือนกับระบบสิทธิ การยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา จะต้องได้รับการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกา จากองค์คณะผู้พิพากษาศาลฎีกาเสียก่อนว่าคดีดังกล่าวสมควรที่ศาลฎีกาจะรับไว้พิจารณาหรือไม่ โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอนุญาตให้ฎีกา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 249 หากศาลไม่รับคดีไว้พิจารณาให้ถือว่าคดีสิ้นสุดลงที่ศาลชั้นอุทธรณ์ทันที อันเป็นการพิจารณาคดีแบบสองชั้นศาล

ระบบของประเทศญี่ปุ่น เมื่อคู่ความที่แพ้คดีในศาลชั้นอุทธรณ์ และไม่พอใจคำ

พิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ อาจยื่นฎีกาต่อศาลชั้นที่สูงกว่าที่อยู่ในเขตอำนาจศาล เพื่อให้พิจารณาพิพากษาคดีได้ โดยการฎีกาคำพิพากษาของศาลสูงจะต้องยื่นฎีกาต่อศาลสูง การฎีกาคำพิพากษาของศาลจังหวัด ให้ยื่นต่อศาลสูงที่มีเขตอำนาจในการพิจารณา โดยการยื่นคำพิพากษา ศาลสูงมีอำนาจใช้ดุลพินิจรับหรือเลือกคดีขึ้นมาพิจารณาได้ แต่จะเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ และการตีความของกฎหมายต่าง ๆ โดยศาลมีเกณฑ์เลือกรับคดีดังต่อไปนี้ คดีที่กฎหมายกำหนดให้ศาลสูงสุด มีอำนาจรับคดีที่จะฎีกาคำพิพากษาของศาลล่าง คือคดีฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ คดีอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ แต่มีการโอนคดีมายังศาลสูงสุดด้วยเหตุพิเศษ คดีอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลจังหวัด หรือครอบครัวโดยตรงต่อศาลสูง คดีฎีกาคำพิพากษาคดีแพ่งของศาลชั้นอุทธรณ์ในฐานะที่เป็นศาลพิจารณาในศาลสุดท้าย

ระบบของประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อคู่ความนำความขึ้นสู่ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกา ศาลสูงสุดมีอำนาจจัดการคดีดังต่อไปนี้ การปฏิเสธไม่รับคดีเพื่อพิจารณาเลย ซึ่งเป็นวิธีที่ศาลสหรัฐใช้เป็นส่วนใหญ่ หรือศาลสูงสุดรับคดีอย่างเต็มรูปแบบ วิธีนี้ศาลจะรับฟังคำแถลงด้วยวาจาของคู่ความคดีขึ้นสู่ศาลสูงมี 2 กรณี คือคดีที่กฎหมายกำหนดให้ฎีกาไปสู่ศาลสูงได้ และคดีที่อาจเลือกรับเพื่อใช้ดุลพินิจในการเลือกรับคดี คดีดังกล่าวขึ้นสู่ศาลด้วยการที่คู่ความยื่นคำร้องที่

เรียกว่า การขอหมาย Certiorari กล่าวคือคู่ความต้องการให้ศาลฎีกาพิจารณาพิพากษาคดีของตน (Lawrence, 1985).

ระบบของสหราชอาณาจักร การอุทธรณ์ ฎีกาในประเทศอังกฤษนั้น จะแยกการพิจารณาว่าอุทธรณ์ หรือฎีกา จากศาลใดไปสู่ศาลใด เพื่อให้ทราบถึงสิทธิในการอุทธรณ์ ฎีกา เนื่องจากกฎหมายประเทศอังกฤษ จำกัดสิทธิในการอุทธรณ์ไว้มาก หากการอุทธรณ์ของกฎหมายประเทศอังกฤษ ไม่มีเหตุผลเพียงพออาจถูกศาลลงโทษหนักกว่าที่ศาลชั้นต้นพิพากษามากก็ได้ และในการอุทธรณ์ของศาลประเทศอังกฤษจะมีค่าธรรมเนียมในการอุทธรณ์ค่อนข้างสูง จึงเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนอังกฤษเป็นอันมาก เพราะเป็นระบบอนุญาต และต้องเสียค่าธรรมเนียมและค่าทนายความสูงมาก จึงมีฎีกามาที่ศาลฎีกาเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อกฎหมาย ซึ่งคดีส่วนใหญ่จึงสิ้นสุดที่ศาลชั้นต้น (Michalik, 1999)

ระบบของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี การฎีกาคำพิพากษา (Appeal on point of law) การจำกัดคดีในชั้นฎีกา คู่ความสามารถฎีกา เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายได้เท่านั้น ในกรณีที่ศาลสูงมลรัฐ ทำหน้าที่เป็นศาลสูง หรือศาลฎีกา มีหน้าที่รับพิจารณาคดีในปัญหาข้อกฎหมายที่ศาลแขวงอุทธรณ์ไปยังศาลจังหวัด โดยศาลจังหวัดทำหน้าที่เป็นศาลอุทธรณ์ โดยในการฎีกานั้นคู่ความจะต้องยื่นฎีกาภายในระยะเวลา 1 เดือน นับแต่วันที่ได้มีการอ่านคำพิพากษาหรืออย่างช้าที่สุดไม่เกิน 5 เดือน นับ

แต่วันที่ได้มีการประกาศคำพิพากษา กรณีที่ไม่มีการอ่านคำพิพากษา หากคู่ความไม่พอใจคำพิพากษาจากการอุทธรณ์ในครั้งแรก ก็สามารถอุทธรณ์ในครั้งที่สองได้โดยการ Revision หรือการฎีกา ไปยังศาลสูงสุดสหพันธรัฐ ระบบของประเทศฝรั่งเศส การฎีกาของศาลประเทศฝรั่งเศส จะทำหน้าที่ควบคุมการตีความบทบัญญัติของกฎหมายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในกรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาศาลที่ยื่นฎีกาถูกต้องตามกฎหมายแล้วศาลฎีกาจะมีคำสั่งยกฎีกาเรื่องนั้นและถือว่าคดีถึงที่สุดในระดับศาลฎีกา กรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาศาลที่ยื่นฎีกาถูกต้องตามกฎหมายแล้วศาลฎีกาจะมีคำสั่งยกฎีกาเรื่องนั้นและถือว่าคดีถึงที่สุดในระดับศาลฎีกา กรณีที่ศาลฎีกาเห็นว่าคำพิพากษาศาลล่างที่ยื่นฎีกานั้น หากศาลล่างปรับใช้ ข้อกฎหมายไม่ถูกต้องศาลฎีกาจะมีคำวินิจฉัย ยก คำพิพากษาศาลล่างที่ขัดต่อบทกฎหมายอย่างชัดเจน พร้อมระบุเหตุผลของคำวินิจฉัย แล้วโอนคดีไปให้ศาลล่าง หรือศาลอื่นในระดับเดียวกันที่ไม่ใช่ศาลที่พิจารณาพิพากษาคดีเรื่องนั้นมาก่อน ให้ทำการพิจารณาพิพากษาคดีเรื่องนั้นใหม่ แต่ถ้าหากศาลล่างใหม่ ไม่วินิจฉัยไปตามแนวทางการตีความตามกรอบคำวินิจฉัยของศาลฎีกา หากคู่ความฝ่ายที่ไม่พอใจคำพิพากษาก็สามารถฎีกาคำพิพากษาศาลฎีกาได้อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งเป็นการวินิจฉัยของศาลฎีกาครั้งที่ 2 เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ประชาชนและการฎีกาครั้งที่ 2 นี้ จะกระทำโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา ซึ่งประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกาทั้งหมด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นเรื่องการพัฒนามาตรการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนระบบการฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลฎีกา และลดปริมาณคดีที่ค้างอยู่ในศาลฎีกา ให้ลดน้อยลง แต่การแก้กฎหมายดังกล่าวยังถือว่าจำกัดสิทธิของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา เพราะประชาชนที่ยังคงเคลือบแคลงสงสัยต่อคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ และยังมีความมุ่งหมายที่จะได้รับการพิจารณาฎีกาอีกครั้งหนึ่ง จะต้องยื่นคำร้องขออนุญาตต่อศาลฎีกาเท่านั้น โดยจะต้องยื่นคำร้องพร้อมคำฟ้องฎีกาต่อศาลชั้นต้น และศาลชั้นต้นจะเป็นผู้ส่งคำร้องขออนุญาตฎีกาพร้อมคำฟ้องฎีกาให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณา ซึ่งศาลฎีกาจะมีองค์คณะในการพิจารณาฎีกาที่ประชาชนยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา เรียกว่าแผนกคดีคำสั่งคำร้องและ ขออนุญาตฎีกาในศาลฎีกา เป็นผู้พิจารณาว่าคำร้องขออนุญาตฎีกาของประชาชนที่ยื่นมานั้น สมควรที่ศาลฎีกาจะรับคดีนี้ไว้พิจารณาหรือไม่ หากศาลฎีการับคดีไว้พิจารณา ก็จะส่งต่อไปยังองค์คณะที่ทำหน้าที่พิจารณาเนื้อหาของคำฟ้องฎีกา ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการพิจารณาคดีในเรื่องเดียวกันครั้งที่สองอันเป็นการพิจารณาคดีที่ซ้ำซ้อน ทำให้เกิดความล่าช้าในการพิพากษาคดี และยังไป

กว่านั้นในมาตรา 251 ยังให้อำนาจศาลฎีกาในการพิจารณาคดีว่า ศาลฎีกาจะทำคำพิพากษาเองหรือไม่ก็ได้ หากศาลฎีกาพิจารณาคดีของประชาชนแล้วเห็นว่า ศาลชั้นอุทธรณ์ตัดสินคดีไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ก็จะทำให้การยกคำพิพากษานั้นแล้ววางกรอบคำวินิจฉัยของศาลฎีกา แล้วมีคำสั่งให้ศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลชั้นต้น ตัดสินคดีใหม่ภายใต้กรอบคำวินิจฉัยของศาลฎีกา เป็นการยกคำพิพากษาแล้วย้อนสำนวนให้ศาลที่ตัดสินคดีผิดพลาดทำการตัดสินคดีใหม่ให้ถูกต้อง การบัญญัติกฎหมายในลักษณะนี้ จึงทำให้เกิดความล่าช้า เนื่องจากต้องย้อนสำนวนไปมา ทำให้การพิจารณาพิพากษาคดีนั้นมีมากกว่าสามชั้นศาล อีกทั้งหากศาลฎีกามีคำสั่งให้ย้อนสำนวนแล้วพิพากษาคดีใหม่ พิพากษาคดีมาเช่นไร ความอึกฝ้ายยังสามารถขออนุญาตฎีกาได้อีกครั้งซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นการพิจารณาคดีศาลที่ห้า ยิ่งทำให้เกิดความเกิดความล่าช้ามากยิ่งขึ้น และไม่เป็นธรรมกับประชาชน ซึ่งต่างก็คาดหวังในคำพิพากษาของศาลฎีกา อันเป็นศาลสถิตยุติธรรมสูงสุดของไทยที่จะให้ความเป็นธรรมและเป็นผู้ชี้ขาดในปัญหาข้อกฎหมาย

หากศาลฎีกาไม่รับคดีไว้พิจารณา ก็จะทำให้คดีสิ้นสุดลงที่ศาลชั้นอุทธรณ์ทันที อันเป็นการพิจารณาคดีแบบสองชั้นศาล ซึ่งการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว ถือเป็นการลดทอนสิทธิของประชาชนในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ดังนั้น การยกฐานะของศาลชั้นอุทธรณ์ให้มีสถานะเปรียบเสมือนเป็นศาลสูง จึงต้องสร้าง

ความเชื่อมั่นให้กับประชาชนได้ว่าการตัดสินคดีของศาลชั้นอุทธรณ์มีมาตรฐานเทียบเท่ากับศาลฎีกา การพัฒนารูปแบบการพิจารณาพิพากษาคดีตลอดจนการพัฒนาบุคลากรในศาลชั้นอุทธรณ์และศาลชั้นต้น เพื่อให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อการพิพากษาคดีของศาลชั้นต้นและศาลชั้นอุทธรณ์ ว่าการพิจารณาคดีเพียงสองชั้นศาลก็สามารถอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง แต่จากข้อมูลการวิจัยพบว่า ปัจจุบันมีคดีที่ขออนุญาตฎีกาต่อศาลชั้นต้นเป็นจำนวนมาก จากสถิติคดีที่ยื่นขออนุญาตฎีกาต่อศาลฎีกาในคดีแพ่ง ระหว่างเดือนพฤศจิกายน- ธันวาคม พ.ศ. 2558 คดีที่ยื่นฎีกา (รับใหม่) 2,097 คดี คดีไม่อนุญาตให้ยื่นฎีกา 18 คดี ส่งให้ศาลฎีกา 520 คดี คดียังค้างไปยังศาลฎีกา 1,559 คดี ในปี พ.ศ. 2559 คดีที่ค้างจาก ปี พ.ศ. 2558 จำนวน 1,559 คดี คดีที่ยื่นฎีกา (รับใหม่) 2,973 คดี คดีไม่อนุญาตให้ยื่นฎีกา 113 คดี ส่งให้ศาลฎีกา 3,179 คดี คดียังค้างไปยังศาลฎีกา 1,240 คดี ในปี พ.ศ. 2560 คดีที่ค้างจาก ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 1,240 คดี คดีที่ยื่นฎีกา (รับใหม่) 3,226 คดี คดีไม่อนุญาตให้ยื่นฎีกา 170 คดี ส่งให้ศาลฎีกา 1,191 คดี คดียังค้างไปยังศาลฎีกา 1,191 คดี ในปี พ.ศ. 2561 คดีที่ค้างจาก ปี พ.ศ. 2560 จำนวน 1,191 คดี คดีที่ยื่นฎีกา (รับใหม่) 1,183 คดี คดีไม่อนุญาตให้ยื่นฎีกา 42 คดี ส่งให้ศาลฎีกา 1,184 คดี คดียังค้างไปยังศาลฎีกา 1,184 คดี จากสถิติการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา ประชาชนยังมีความ

มุ่งหมายที่จะได้รับการพิจารณาคดีจากศาลฎีกาในบางเรื่อง จึงยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาเพื่อให้ศาลฎีกาพิจารณาอนุญาตให้ฎีกา หากพิจารณาสถิติคดีย้อนหลังก่อนที่จะมีการแก้ไขกฎหมาย ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2554 จนถึงปลายปี พ.ศ. 2558 พบว่าปริมาณคดีแพ่งนั้นลดลงอย่างต่อเนื่องกว่า 300 คดีต่อปี โดยไม่ได้เกิดจากแก้ไขกฎหมายแต่อย่างใด แต่เกิดจากความร่วมมือร่วมใจของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมเองที่เสียสละเวลา มาทำงานในวันหยุด หรือทำงานเกินเวลาของผู้พิพากษา เพื่อต้องการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน จากปริมาณคดีที่ลดลงก่อนแก้ไขกฎหมายเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าปริมาณคดีและอัตรากำลังผู้พิพากษาที่ทำหน้าที่พิพากษาคดีความไม่สมดุลกัน หากมีการเพิ่มอัตรากำลัง ผู้พิพากษาให้สมดุลกับคดีก็จะช่วยลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลฎีกาได้มากกว่านี้ และสามารถแก้ไขปริมาณคดีที่ค้างอยู่ในศาลฎีกาได้ แต่หลังแก้ไขกฎหมาย ปริมาณคดีแพ่งค้างมาจากปลาย ปี พ.ศ. 2558 จำนวน 1,559 คดีในปี พ.ศ. 2559-2560 กลับมีปริมาณคดีแพ่งลดลงเพียง 89 คดี และคดีค้างอยู่ในศาลฎีกาหลังจากแก้ไขกฎหมายลดเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนที่จะมีการแก้ไขกฎหมายนั้นปริมาณคดีที่ค้างลดลงมากอย่างต่อเนื่อง เหลือคดีที่ค้างอยู่ในศาลฎีกาเพียง 2,085 คดี แต่เมื่อแก้ไขกฎหมายมาแล้ว กลับมีคดีค้างเพิ่มขึ้น ในปี พ.ศ. 2559 มีคดีค้าง 2,091 คดี ปี พ.ศ. 2560 มีคดีค้าง 2,404 คดี ผู้วิจัยเห็นว่าจาก

สถิติคดีดังกล่าวเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า การแก้ไขกฎหมาย ไม่สามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลฎีกาได้ และไม่สามารถลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลฎีกาได้แต่อย่างใด คดียังคงค้างอยู่ในศาลฎีกา และยังคงค้างอยู่ในศาลชั้นต้น เป็นจำนวนมาก

ดังนั้น การแก้กฎหมายนอกจากจะไม่สามารถแก้ไขคดีปริมาณคดีที่เพิ่มขึ้นสู่ศาลฎีกาและคดีที่ค้างอยู่ในศาลฎีกาได้แล้ว ยังเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับศาลฎีกาที่ต้องทำงานซ้ำซ้อน เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับศาลชั้นต้น ที่ต้องแบกภาระคดีที่ค้างส่งไปยังศาลฎีกาอยู่ในศาลชั้นต้น และยังเป็น การเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับประชาชนที่จะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการว่าจ้างทนายความเขียนคำร้องขออนุญาตฎีกา พร้อมคำฟ้องฎีกา โดยไม่อาจทราบได้เลยว่าคำร้องขออนุญาตฎีกาที่ยื่นไปนั้น ศาลฎีกาจะรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ และจากการศึกษาผู้วิจัยพบว่าปัจจุบันศาลชั้นอุทธรณ์ยังไม่มีแนวคำพิพากษาออกพิมพ์เผยแพร่หรือจัดให้มีระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์สำหรับประชาชน ที่ต้องการสืบค้นคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการต่อสู้คดี ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์เชิงปริมาณจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับร่างกฎหมาย เห็นว่าการฎีกาในระบบสิทธิยังไม่สามารถใช้ระบบอนุญาตยังไม่สามารถคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ จากการศึกษาเปรียบเทียบกับประเทศที่มีระบบฎีกาแบบระบบอนุญาต การฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา จะพิจารณาเฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น โดยจะไม่รับพิจารณาปัญหาข้อเท็จจริง ศาลสูงจะทำหน้าที่ในการควบคุมการบังคับใช้กฎหมายให้ถูกต้อง เพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการตีความของกฎหมาย ดังนั้น การพิจารณาคดีแพ่งในระบบอนุญาตของต่างประเทศ จึงได้รับการยอมรับจากประชาชนมากกว่า แม้บางประเทศจะมีการจำกัดสิทธิประชาชนค่อนข้างมาก แต่ประชาชนต่างก็ยอมรับคำตัดสินของศาล สืบเนื่องมาจากมาตรฐานในการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น และศาลชั้นอุทธรณ์ของต่างประเทศ และประชาชนต่างก็ยอมรับในการตัดสินคดี

จากการศึกษาพบว่า ในแต่ละปีมีคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมจำนวนมาก ผู้วิจัยเห็นว่าประเทศไทยจึงไม่อาจนำวิธีพิจารณาความแพ่งแบบระบบอนุญาตมาปรับใช้ได้ทั้งหมด เพราะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ศาลชั้นต้น การพิจารณาแบบสามชั้นศาลจึงเหมาะสมกับประเทศไทยมากที่สุด แม้จะมีความล่าช้า แต่ถ้าความล่าช้านั้นทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการแสวงหาความยุติธรรม การพัฒนาระบบการพิจารณา

คดีแบบสามชั้นศาลตามแบบฉบับของไทย จึงจะมีความสำคัญมากกว่า โดยเฉพาะการพัฒนากระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้นและศาลชั้นอุทธรณ์ ให้มีมาตรฐานการพิจารณาพิพากษาคดี ที่สูงขึ้นเทียบเท่าศาลฎีกาโดยการสร้างความเชื่อมั่นและศรัทธาให้กับประชาชนว่าการพิจารณาพิพากษาคดีจากศาลชั้นต้นนั้นมีมาตรฐานเสมือนหนึ่งเป็นการพิจารณาจากศาลฎีกา ดังนั้น เมื่อต้องการสร้างมาตรฐานการพิจารณาคดีของศาลชั้นต้น ก็ควรนำผู้พิพากษาอาวุโสมาทำหน้าที่ในศาลชั้นต้น เพื่อสร้างศาลชั้นต้นให้มีความน่าเชื่อถือ มีกองตรวจสอบคุณภาพคำพิพากษาโดยผู้พิพากษาอาวุโส หรือให้ผู้พิพากษาอาวุโส เป็นองค์คณะในการพิจารณาคดีร่วมกับผู้พิพากษาใหม่ โดยให้ทุกสำนวนผู้พิพากษาอาวุโส มีอำนาจเป็นเจ้าของสำนวนเพื่อควบคุมการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาใหม่ และฝึกฝนบ่มเพาะประสบการณ์ของผู้พิพากษาใหม่มีความละเอียดรอบคอบ รู้เทคนิคการต่อสู้คดีของตัวความ และคอยควบคุมสติ อารมณ์ของผู้พิพากษาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าได้รับการพิจารณาคดีโดยผู้พิพากษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานสูง ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นว่าเมื่อนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลชั้นต้นก็เปรียบเสมือนได้รับ การพิจารณาจากศาลฎีกา

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ตารางที่ 1 การพัฒนามาตรการคุ้มครองสิทธิทางแพ่งของประชาชนในการฎีกาคำพิพากษาศาลฎีกา

ประเด็นข้อกฎหมาย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย
1. การฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาในระบบอนุญาต ไม่สามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลฎีกาได้ และมีแนวโน้มปริมาณคดีจะเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะขั้นตอนการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา	4.77	.520	เห็นด้วยมากที่สุด
2. การฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา เป็นการเพิ่มภาระงานให้หนักขึ้นจากการทำงานที่ซ้ำซ้อนให้กับผู้พิพากษาศาลฎีกาในการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกา และเนื้อหาคำฟ้องฎีกาซึ่งจะทำให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้า	4.74	.464	เห็นด้วยมากที่สุด
3. การพัฒนาระบบขออนุญาตคดีแพ่งในการฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา เดิมที่การฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา (ระบบสิทธิ) จะต้องมีการพิพาทกันขึ้นชั้นฎีกาสองแสนบาท เมื่อได้ประกาศใช้ระบบฎีกาใหม่ ทำให้คู่ความต่างขออนุญาตฎีกาเพิ่มมากขึ้น เพราะไม่ได้จำกัดสิทธิในการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาไว้ ทำให้คู่ความที่ไม่พอใจคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์สามารถยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้ทุกคดี จึงอาจทำให้เกิดการพิจารณาคำร้องขออนุญาตฎีกาเกิดความล่าช้า และทำให้เกิดคดีล้นศาลฎีกา เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการฎีกาใหม่ จึงควรกำหนดสิทธิในการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา ดังนี้คดีที่มีทุนทรัพย์ไม่ถึงสองแสนบาทให้ยุติลงที่ศาลชั้นอุทธรณ์ทันทีที่ไม่สามารถขออนุญาตฎีกาได้อีก	4.74	.464	เห็นด้วยมากที่สุด
4. การฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาในระบบฎีกาคดีแพ่งที่ใช้ในปัจจุบัน ยังมีคู่ความอีกเป็นจำนวนมาก เห็นว่าเป็นการลิดรอนสิทธิและเสรีภาพในการต่อสู้คดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่มีจำนวนทุนทรัพย์สูง ๆ หรือคดีที่มีปัญหาค่อนข้างซับซ้อนคู่ ความมีความประสงค์ที่จะต่อสู้กันจนถึงศาลฎีกาทุกคดี ทั้งนี้หากนาระบบฎีกาในคดีแพ่งปัจจุบันมาใช้ คดีเหล่านี้อาจไม่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาทุกคดีทำให้คู่ความที่ไม่ได้รับอนุญาตให้ฎีกาต่างก็รู้สึกว่ ไม่ได้รับความเป็นธรรมจากระบบการฎีกาในคดีแพ่งปัจจุบัน	4.79	.462	เห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อกฎหมาย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย
5. การฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา(ระบบสิทธิ) ได้มีการจำกัดสิทธิในการฎีกาโดยกำหนดทุนทรัพย์พิพาทกันในชั้นฎีกาสองแสนบาท เมื่อได้ประกาศใช้ระบบฎีกาคดีแพ่งใหม่ ทำให้คู่ความต่างยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากระบบดังกล่าวไม่มีการจำกัดสิทธิในการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาไว้ทำให้คู่ความทุกคดีที่ไม่พอใจคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์สามารถยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาได้ทุกคดีโดยไม่ทราบว่คดีที่คู่ความยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา ศาลฎีกาจะรับคดีไว้พิจารณาหรือไม่ เพื่อเป็นการพัฒนาระบบการฎีกาคดีแพ่งใหม่ จึงเห็นควรกำหนดสิทธิในการขออนุญาตฎีกา ดังนั้นคดีที่มีทุนทรัพย์พิพาทกันในชั้นฎีกาตั้งแต่สองแสนบาทแต่ไม่ถึงยี่สิบล้าน การฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกา จะต้องได้รับอนุญาตจากศาลฎีกาเท่านั้น	4.73	.515	เห็นด้วยมากที่สุด
6. การฎีกาคดีแพ่งในปัจจุบัน (ระบบขออนุญาต) คู่ความที่ไม่พอใจคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์สามารถยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาได้ทุกคดี ทำให้คดีที่มีทุนทรัพย์สูง ๆ และมีความซับซ้อนศาลฎีกาอาจจะไม่รับคดีเหล่านี้ไว้พิจารณาเพื่อเป็นการพัฒนาระบบอนุญาตและให้ประชาชนได้รับโอกาสในการพิจารณาคดีโดยศาลฎีกา จึงควรกำหนดจำนวนทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกา ดังนั้นคดีที่มีทุนทรัพย์เกินยี่สิบล้านขึ้นไปให้เป็นสิทธิคู่ความในการฎีกาคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ต่อศาลฎีกาได้โดยไม่ต้องขออนุญาตฎีกา	4.80	.429	เห็นด้วยมากที่สุด
7. การฎีกาคดีแพ่งในปัจจุบัน (ระบบขออนุญาต) หากศาลฎีกาไม่รับคดีไว้พิจารณาให้ถือว่าคดีสิ้นสุดลงที่ศาลชั้นอุทธรณ์ทันที แต่คำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคแต่ละภาค มิได้เผยแพร่ ทำให้คู่ความเสียโอกาสในการวางแผนต่อสู้คดีในระบบสองชั้นศาลเพราะไม่มีโอกาสทราบคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคแต่ละภาค ตัดสินคดีที่มีข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายที่เหมือนกันไว้อย่างไร เพื่อเป็นการพัฒนาระบบฎีกาใหม่จึงควรให้ศาลชั้นอุทธรณ์และศาลอุทธรณ์ภาคแต่ละภาค เผยแพร่คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลอุทธรณ์	4.74	.464	เห็นด้วยมากที่สุด

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นข้อกฎหมาย	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ความหมาย
8. ระบบอนุญาตให้ฎีกาในปัจจุบันนั้น มีผลกระทบต่อวิชาชีพ ทนายความในการใช้ความรู้ความสามารถในวิชาชีพ เพื่อช่วยเหลือ ลูกค้าในการต่อสู้คดี ซึ่งในการวางแผนการต่อสู้คดีของ ทนายความ เดิมที่จะต้องมีการเตรียมคดีเพื่อให้การต่อสู้คดีให้ถึง 3 ศาล แต่เมื่อประกาศใช้ระบบฎีกาคดีแพ่งใหม่ให้คดีสิ้นสุดลงที่ ศาลชั้นอุทธรณ์เป็นการพิจารณาคดีเพียงสองชั้นศาล ทำให้คู่ความ ขาดโอกาสได้รับการพิจารณาอย่างศาลฎีกา ซึ่งมาตรฐานในการ ตัดสินคดีของศาลฎีกาเป็นที่ยอมรับกับประชาชน	4.79	.462	เห็นด้วย มากที่สุด

การร่างกฎหมาย

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบการฎีกาของประเทศไทยกับของต่างประเทศ พบว่าประเทศที่ใช้ระบบการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีแบบระบบอนุญาต เพื่อลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลฎีกา โดยให้ศาลฎีกาเป็นผู้กลั่นกรองคดีหรือเป็นผู้ใช้ดุลพินิจในการเลือกรับคดี ซึ่งประเทศที่ใช้ระบบอนุญาตเป็นหลัก คือ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศอังกฤษ ประเทศเยอรมัน ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อศาลล่างตัดสินคดีแล้วก็จะไม่เข้ามายุ่งกับคดีอีก ศาลสูงจะเป็นผู้ใช้ดุลพินิจว่าศาลล่างตัดสินถูกต้องหรือไม่ การใช้ดุลพินิจของศาลสูงจึงเป็นการตรวจสอบการพิพากษาคดีของศาลล่าง ดังนั้นศาลสูงในระบบอนุญาตจะพิจารณาในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น ไม่สามารถขออนุญาตฎีกาในปัญหาข้อเท็จจริงได้ แต่ศาลฎีกาในประเทศที่ใช้ระบบอนุญาต จะไม่เรียกศาลฎีกาเป็นศาลลำดับที่สาม ศาลฎีกาในประเทศที่ใช้ระบบ

อนุญาต จะทำหน้าที่ควบคุมการบังคับใช้กฎหมายให้ถูกต้องเท่านั้น ซึ่งจะมีมาตรฐานในการพิจารณาคดีมีมาตรฐานค่อนข้างสูง มีความละเอียดรอบคอบ และผู้พิพากษาที่นั่งพิจารณาคดีจะมีประสบการณ์ในการทำงาน และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งจะแตกต่างจากประเทศไทย จึงทำให้การฎีกาในระบบอนุญาตของต่างประเทศได้รับความไว้วางใจและเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมของศาลชั้นต้นและศาลชั้นอุทธรณ์ ทำให้คดีส่วนมากจะไม่ขึ้นสู่ศาลสูงสุด และการขออนุญาตฎีกาในศาลต่างประเทศ มีข้อจำกัดค่อนข้างมาก โดยเฉพาะทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกา จึงทำให้คู่ความมีแนวทางในการต่อสู้คดีตั้งแต่ต้นสามารถตัดสินใจว่าจะยื่นฎีกาหรือไม่ เพราะกฎหมายมีความชัด ไม่ซับซ้อน เมื่อถึงขั้นตอนการฎีกา จึงสามารถตัดสินใจได้ทันที เพราะมีข้อกำหนดไว้ชัดเจน ดังจะเห็นได้จากศาลสูงในภาคพื้นยุโรปจะมีขนาดเล็ก จำนวนผู้พิพากษามีจำนวนน้อย ซึ่งหากพิจารณาถึง

ศาลฎีกาของประเทศไทย ที่มีศาลฎีกาเป็นศาลสูงสุดของประเทศ มีจำนวนผู้พิพากษามากเป็นจำนวนมากอันดับต้น ๆ ของโลก อันเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนตามแบบฉบับของประเทศไทย แต่การพิจารณาพิพากษารรคดีของแต่ละประเทศนั้น ไม่อาจนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทยได้ทั้งหมด เพราะวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมทางสังคมของแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน ตลอดจนการขยายตัวทางเศรษฐกิจและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้คดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมแต่ละปีมีจำนวนมาก

จากการประเมินร่างโดยผู้ทรงคุณวุฒิเห็นด้วยกับร่างกฎหมายที่ควรกำหนดทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นฎีกา ว่าควรกำหนดให้มีสิทธิในการฎีกา และกำหนดให้การขออนุญาตฎีกาต้องมีทุนทรัพย์ หากทุนทรัพย์ไม่ถึงตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การให้คดีที่มีทุนทรัพย์ไม่ถึงสองแสนบาทยุติลงที่ศาลชั้นอุทธรณ์ไม่สามารถอุทธรณ์ หรือฎีกาได้อีก ส่วนคดีที่มีทุนทรัพย์ตั้งแต่สองแสนบาทแต่ไม่ถึงสี่แสนบาทจะต้องขออนุญาตฎีกาทุกคดี ส่วนคดีที่มีทุนทรัพย์สี่แสนขึ้นไป ให้เป็นสิทธิคู่ความในการฎีกา ซึ่งการกำหนดเงื่อนไขในเรื่องทุนทรัพย์ดังกล่าวจะทำให้ประชาชนมีความรู้สึกได้ว่า ยังมีโอกาสที่จะได้รับการพิจารณาคดีจากศาลฎีกา หากเป็นคดีที่มีความสลับซับซ้อน ศาลฎีกาจะได้พิพากษาคดีเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาคดีต่อไป และเห็นว่าศาลชั้นอุทธรณ์ควรจัดพิมพ์คำ

พิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ออกเผยแพร่ โดยจัดให้มีระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ แต่ไม่เห็นด้วยที่การยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกาจะต้องยื่นพร้อมคำฟ้องฎีกา เมื่อชั้นตอนดังกล่าวเพียงเป็นการยื่นคำร้องขออนุญาตฎีกา ก็ควรยื่นแต่คำร้อง ไม่ควรให้ยื่นคำฟ้องฎีกาไปด้วยเพราะศาลฎีกาก็ยังไม่ได้วินิจฉัยคดีไว้พิจารณา หากศาลฎีการับคดีไว้พิจารณาแล้วจึงกำหนดวันยื่นคำฟ้องฎีกา

สรุปและข้อเสนอแนะ

การอุทธรณ์คำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ควรพิจารณาคดีแบบระบบผสมผสาน ระหว่างระบบสิทธิกับระบบอนุญาต และให้มีการกำหนดทุนทรัพย์ที่พิพาทกันในชั้นศาลฎีกา มีทุนทรัพย์ตั้งแต่ 20,000,000 บาท ขึ้นไป ควรเป็นสิทธิให้ศาลฎีการับคดีไว้พิจารณาและพิพากษาคดี หากทุนทรัพย์ตั้งแต่ 200,000-20,000,000 บาท ให้นำระบบอนุญาตมาใช้ โดยประชาชนจะต้องขออนุญาตศาลฎีกาก่อนคดีสมควรได้รับการพิจารณาจากศาลฎีกาหรือไม่ คดีที่พิพาทกันในชั้นศาลฎีกา ไม่ถึง 200,000 บาท ให้คดียุติทันทีที่ศาลชั้น-อุทธรณ์ ไม่สามารถฎีกาได้อีก และคดีที่ศาลชั้นต้นและศาลชั้นอุทธรณ์พิพากษาแตกต่างกันควรเป็นสิทธิในการฎีกา เพื่อให้ศาลฎีกาชี้ขาดเป็นศาลสุดท้าย

สร้างมาตรฐานในการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลชั้นต้น โดยให้ผู้พิพากษาอาวุโส ในศาลฎีกามาทำหน้าที่เป็นผู้พิพากษาในศาลชั้นต้น เช่น ให้นำพิจารณาคดีโดยเป็น

เจ้าของสำนวนและเป็นที่ปรึกษาให้กับผู้พิพากษาที่เป็นองค์คณะ และให้มีกองตรวจสอบคุณภาพคำพิพากษาโดยผู้พิพากษาอาวุโส เพื่อให้คำพิพากษาศาลชั้นต้นมีมาตรฐานเทียบเท่าศาลฎีกา ในการทำหน้าที่ของผู้พิพากษาศาลชั้นต้นนั้น ผู้พิพากษาจะต้องทำหน้าที่ใน ศาลชั้นต้น อย่างน้อย 2 ปี จึงจะสามารถเลือกได้ว่าจะไปเป็นผู้พิพากษาอาวุโสในศาลชั้นอุทธรณ์ หรือศาลฎีกา เพื่อเป็นการพัฒนามาตรฐานการพิจารณาคดี และพิพากษาคดีของศาลชั้นต้น หรือการให้ผู้พิพากษาอาวุโสในศาลฎีกา ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานอย่างสูง ให้ช่วยทำงานในศาลฎีกา ที่มีคดีค้างพิจารณาเป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้พิพากษาอาวุโส จะช่วยคลี่คลายคดีที่มีความยากและซับซ้อนที่ คงค้างอยู่ในศาลต่าง ๆ ได้

เพิ่มอัตรากำลังผู้พิพากษาศาลชั้นต้น ศาลชั้นอุทธรณ์ และศาลฎีกา ให้มีความเหมาะสมกับปริมาณคดีที่ค้างและมีปริมาณ

เพิ่มขึ้นทุกวัน ซึ่งปริมาณคดีไม่ได้สัดส่วนกับการที่ผู้พิพากษาทำหน้าที่ จึงทำให้มีปริมาณคดีค้างในแต่ละศาลเป็นจำนวนมาก เช่น การพัฒนาบุคลากรศาล ให้มีผู้ช่วยผู้พิพากษา (ผู้ช่วยเล็ก) และ (ผู้ช่วยใหญ่) ในศาลชั้นต้น ก็จะสามารถพัฒนามาตรฐานการทำคำพิพากษาของศาลชั้นต้น ให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับศาลฎีกา และเป็นที่ไว้วางใจต่อการทำคำพิพากษาของศาลชั้นต้นต่อประชาชน ส่วน การเพิ่มผู้พิพากษาก็จะทำให้ปัญหาคดีที่ค้างและรอการพิจารณานาน ๆ สามารถแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงและบรรเทาลง

สร้างระบบสืบค้นคำพิพากษาศาลชั้นอุทธรณ์ โดยนำคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์ ภาค 1-9 ศาลอุทธรณ์ชำนาญพิเศษทุกศาล มารวบรวมไว้ที่ระบบสืบค้นคำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ เช่นเดียวกับศาลฎีกา โดยแยกศาลอุทธรณ์ 11 ศาล กับศาลอุทธรณ์ชำนาญพิเศษ ให้ชัดเจน

References

- Khaiwichian, T. (2521). *Explanation of the code of civil procedure*. Publishing House, Saving Cooperative, Ministry of Justice.
- Lawrence, B. (1985). *The Supreme Court* (2nd ed.). Congesslond Quarterly Inc.
- Michalik, P. (1999). *Justice in crisis: England and Wales*. Oxford University Press.
- Singneti, B. (2552). *Basic principles of rights, freedoms and human dignity*. Winyuchon Publication House.